



UNIVERSITA' DEGLI STUDI DI BOLOGNA  
DIPARTIMENTO DI SCIENZE  
DELL'EDUCAZIONE

CONTEXT s.a.s.  
RICERCA E FORMAZIONE

# *Célestin Freinet*

**Nastavnik u potrazi za posrednicima  
i organizacionim predmetima**

# *Célestin Freinet*

**Nastavnik u potrazi za posrednicima  
i organizacionim predmetima**

**Znanstvena redakcija : Andrea Canevaro**

**Prevela : prof Branka Tanić**

**Tuzla, maj 2000.**

## ***CÉLESTIN FREINET***

*Nastavnik u potrazi za posrednicima i organizacionim predmetima*

Prezentacija	str. 4
ŽIVOT	str. 6
Intervju sa Célestin-om Freinet-om	str. 7
Vježbe	str. 13
MOTIVACIJE	str. 14
Djelovati u skladu s prirodom	str. 15
NEKE FREINET-ove IDEJE	str. 19
Vježbe	str. 21
NOVE DIDAKTIČKE TEHNIKE	str. 22
Uvod	str. 22
Slobodni tekst usmeno i pismeno	str. 23
Tipografija	str. 25
Korespondencija (prepiska)	str. 28
Istraživanje ambijenta	str. 31
Auto-korekcija	str. 33
Samo-vrednovanje	str. 35
Kolektivno vrednovanje	str. 36
Vježbanje	str. 39

## P R E Z E N T A C I J A



**ukupno trajanje  
obrazovnog  
paketa: 10**

Obrazovni paket ukupno traje 12 nastavnih sati, u što su uključeni individualno trajanje učenja, vježbe i rad grupe sa mentorom.

Materijali za ovaj obrazovni ciklus su multimedijalni, to jest strukturirani su uz razne vrste podrške (papir i video) koji su elaborirani na način da omogućavaju individualni i autonomni rad svakog polaznika.

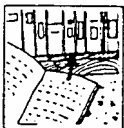
Pisani materijali služe kao tekst-vodilja za rad: u tekstu su izložena uputstva kako koristiti različite materijale i kako organizirati modalitete i vrijeme učenja.

Predložene vježbe treba da se izvode individualno, i u malenim grupama, nakon čega se o istima raspravlja sa mentorom.

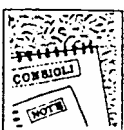
To će biti moguće izvesti, zahvaljujući nekim simbolima, koji imaju slijedeće značenje :



Ovdje je navedeno vrijeme predviđeno za učenje, kako je navedeno u obrazovnom paketu, kao i njegove sastavne jedinice.



Sadrži bibliografske podatke za produblјivanje znanja.



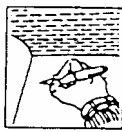
Sadrži savjete i opaske za učenika, bilješke ili referentne oznake.



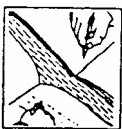
Definiranje novih termina.



Potcrtavaju se neki važniji aspekti teksta.



Ovdje se poziv upućuje polaznicima da **individualno** i samostalno verificiraju usvojeno znanje, ili da se obrate mentoru.



Ovdje se poziv upućuje polaznicima da vježbaju u **manjim grupama** i samostalno verificiraju usvojeno znanje, ili da se obrate mentoru.



Ovdje se polaznicima sugerira da naprave malu pauzu u učenju.



Polaznicima se ovdje upućuje poziv da pogledju relevantni film.



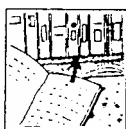
Daje se savjet da se kontaktira mentor.



3 sata

## ŽIVOT

### IMAGINARNI INTERVJU sa Célestin-om Freinet-om



redakcioni  
kolegij: Sabina  
Arreda, Irene  
Buriani, Anna

Rita Cedroni, Anna Rita  
Fiorentini, Anna Vicenzi.  
Trijenale seminara za  
profesionalne edukatore  
U.S.L. 27, Bolonja

*«Educirati svakog pojedinca na način da se razviju  
njegove pozitivne prirodne osobine i pomoći  
naročito različite karaktere da dosegnu  
ono za čim teže»*

*Quntiliano, Institut za govorništvo, Knjiga I*

*«Zdravi razum seljaka»*

*Nalazimo se u Gars-u, u jednom planinskom selu Alpa, gdje se 15. oktobra, 1896 rodio Célestin Freinet. Nalazimo se u njegovom studiju, i očekujući njegov dolazak, primjećujemo nekoliko ramova, obješenih na zidove: tu je diploma učitelja, koja mu je dodijeljena 1915, diploma o završenom studiju jezika na fakultetu iz 1923. Svi ovi 'tragovi' nam pomažu da upoznamo ovog pedagoga samo po stupnju njegova obrazovanja; nadamo se da ćemo uspjeti prenijeti čitaocima jednu manje formalnu viziju o ovom čovjeku putem ovog intervjua kojeg ćemo sada započeti.*

Ulazi gospodin Freinet.

*«Dobar vam dan gospodine Freinet!»*

*«Molim vas da me zovete Célestin»*

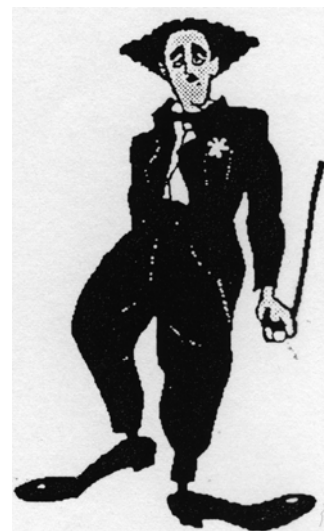
Zbog njegove srdačnosti odmah stječemo dojam da smo kod kuće.

*P: Gars je veoma gostoljubivo mjesto, privlači posjetioca atmosferom: stiče se dojam da se ovdje gaji tradicija, sve je po starinskom ukusu .....*

*O: Da, veoma sam vezan za ovaj kraj. Ja potičem iz siromašne obitelji i još za rana, kao dijete navikao sam da živim u uskom kontaktu s prirodom. Naučio sam da je promatram, da je poštujem i da je volim; priroda me mnogo čemu naučila. I sam život na selu, tako jednostavan, miran i sređen, gdje dominira zakon rada i podučavanje naših starih, sve to me je navelo da shvatim važnost zdravog razuma seljaka;*

*P: Célestin, vi ste diplomirali 1915, ali ste tek 1920 počeli da se bavite podučavanjem .....*

*O: Da, bila je već 1920 godina, sjećam se da sam poveo svoje učenike da vide film 'Mangup' od Charlie Chaplin-a, koji se upravo pojavio u to vrijeme.... Ah, vaše pitanje ... da, bio je rat, i 1915 poslan sam na ratište, međutim već 1916 vraćen sam obzirom da sam bio teško ranjen s povredama pluća. Dvadesete godine počeo sam raditi kao učitelj u jednoj osnovnoj školi u mjestu Bar sur Loup, gdje je vladala nezdrava klima, i gdje se nastava održavala na tradicionalan način, što mi je stvaralo prilične probleme. Sve me je to navelo da potražim nove metode podučavanja, i da iznađem inovacije u pogledu organizacije nastavnog prostora.*



*P: Ah! Anegdota s podijumom!*

*O: Podijum sam maknuo: predstavljao je zid između mene i dječaka, a potom, na jednom kongresu, koji se 1924 održavao u Montreu, imao sam sreću da se suočim sa metodologijom nove škole, koja je u biti imala svoj validitet, pa ipak je imala određene limite u pogledu primjene u 'bogatim' školama.*

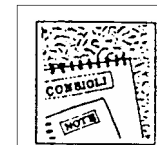
*P: Vi ste uvijek podržavali Marksovu tezu da treba stopiti školu sa proizvodnjom .....*

*O: Uvijek sam se pozivao na Marksa, a iskustvo koje sam stekao radeći u školi mi je pomoglo da shvatim da je potrebno da dijete uspostavi što konkretniji kontakt sa stvarnim svijetom; zbog toga sam uveo nove tehnike rada, kao što je slobodan sastav, štampanje, tabele za auto-korekturu .....*

*Nakon što se u štampi pojavio časopis «Emancipirana škola», 1924, došao sam u kontakt sa nekolicinom kolega, među kojima i sa R.Daniel-om, nastavnikom iz Trégunca, u Bretanji, tako da je između naše dvije škole krenula prepiska, koja je stimulatивно djelovala na djecu u njihovom radu.*

*P: Kako ste nabavljali materijale, obzirom na vaše skućene ekonomske prilike?*

*O: Naša se grupa organizirala osnovavši jednu zadrugu, koja je 1928 godine postala C.E.L. (Coopérative de l'ensegnemet laïc) – Zadruga za laičku poduku, i u toj zadruzi svako je doprinisio prema vlastitim mogućnostima; 1930 broj članova se povećao, tako da smo bili suočeni*





*i sa više obaveza, pa smo odlučili da se preselimo u Saint Paul.*

*Na ovaj način, moglo se ujedno naći prostora za zaposlenje za Elyse-u, koja je bila moja životna i radna drugarica, s kojom sam se vjenčao 1926.*

*P: Niste uvijek bili dobro prihvaćeni, zar ne?*

*O: Ustvari mi smo radili u Saint Paul-u u siromašnim uvjetima, nastojeći da ih poboljšamo, vršeci pritisak na gradonačelnika; to, kao i moja ljevičarska borbenost stvorilo nam je dosta neprijatelja među bogatašima i u redovima mjesne Desnice.*

*P: Taj sukob baš i nije bio beznačajan ....*

*O: Taman posla! Rasprava je prenesena u Parlament, došlo je do štrajkova i pobuna protiv našeg djelovanja; 1933 stigao mi je nalog za premještanje, ali mi smo se tome usprotivili.*

*P: I tako se rodila i «Škola Freinet», koja ustoličena 1935!*

*O: Točno! U februaru '34, francuska Desnica je doživjela poraz, a na vlast je došao Narodni front, u kojem sam se borio i time je došlo do prekida progona C.E.L.-a.*

*P: A tokom Drugog svjetskog rata?*

*O: Godine 1939 osumnjičen sam za komunističku urotu, uhapšen sam i potom pušten, a potom 1940 su me ponovno internirali u logoru Saint Maximin.*

*P: .... a škola?*

*O: Zatvorena je. Elyse je morala pobjeći i prekinuti nastavničku karijeru u C.E.L.-u, pod Petenovim režimom.*

*P: Mi ipak ne vjerujemo da su vas, stavivši vas u zatvor, spriječili da se aktivno bavite nastavom, zar?*

*O: Vidi se da počinjete shvaćati kakva mi je narav! – izjavio je sa zadovoljstvom – U tom periodu sam elaborirao, a da nisam napisao ni retka, svoje najznačajnije radove : «Essai de psychologie sensible» i «L'education du travail».*

*Pored toga, pokrenuo sam raznovrsne kulturne inicijative : kursevi za nepismene, kao i redigiranje jednog logoraškog časopisa pisanog rukom.*

*Potom sam oslobođen, u oktobru 1941 dobivši etiketu 'pod specijalnim nadzorom', tako da sam se odmetnuo u šumu; tom prilikom sam izradio i dva djela, koje sam osmislio za vrijeme boravka u zatvoru ... i to nije sve! Ušao sam u Pokret otpora, i '44 pozvan sam da upravljam sektorom Briançon, a postao sam i članom Oslobodilačkog komiteta.*

*P: Što je bilo sa C.E.L.-om ?*

*O: Odmah po oslobođenju Nice, pokušali smo obnoviti naše poslovanje, koje je raslo zajedno sa ICEM-om (Institut Coopératif de l'école Moderne).*

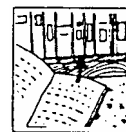
*Oni su se zalagali za širenje ovih tehnika na međunarodnom planu, tako da je bilo potrebno kreirati jednu novu organizaciju za povezivanje: la Fédération Internationale des Mouvements d'école Moderne (F.I.N.E.M.), koja je nastala u Brislu 1958 godine.*

Naš susret sada treba da se završi, i prije nego što smo se oprostili, gospodin Célestin je poželio da nam još nešto ostavi u znak sjećanja na njegovo djelovanje; «Priča o konju koji nije bio žedan».

*Mladić, koji je došao iz grada želio je biti koristan na farmi gdje se smjestio i gdje je živio:*

*Prije nego što odvedem konja u polje, na ispašu, rekao je sam sebi, pojiti ću ga. Uštedjet ćemo na vremenu, a i konj će biti miran čitavog dana. Ma, pazi ti ovo! Čini se da ovdje zapovjeda konj? I kako to čini! Odbija otići na pojilo, i gleda samo da krene u najbliže polje sa lucerkom! Ma otkada to ovdje životinje komandiraju!*

*- Pit ćeš ti, kad ja to kažem! ...*



Izvadak iz djela  
C. Freinet-  
a: »Tako je  
govorio  
Matteo«. Nuova  
Italia, Firenze,

*I tako je seljak-novak počeo vući uzde, potom je došao iza konja i počeo ga tući. Konačno! Životinja je krenula i približila se pojilu ....*

**- možda se boji ..... Da ga pogladim ? Vidiš, voda je bistra! Uzmi! Umoči žvale...! Ne piješ? Hajde, napi se ...**

*I mladić žustro pogura konjske žvale u pojilo.*

**- Sada ćeš morati da piješ!**

*Životinja je nabrala njušku i zadahtala, ali pila nije.*

*U tom trenutku približio se vlasnik farme ironično se obrativši mladiću.*

**- Oh! Zar misliš da ovako treba postupati s konjem? Pa on je manje životinja od nekih ljudi, zar to neznaš? Nije žedan .... možeš ga ubiti, ali on neće piti. Možda će se praviti da pije, ali će svejedno ispušnjuti vodu ako je i uzeo gutljaj ....**

**Gubiš vrijeme s njim, stari moj!**

**- Pa, što treba učiniti?**

**- Dobro se vidi da ne dolaziš sa sela!**

**Nisi shvatio da konj ne žeda ujutro, kada mu umjesto vode treba svježa lucerka. Pusti ga da pase dok se ne nasiti djeteline. Nakon toga će biti žedan i vidjet ćeš da će sam odgalopirati do pojila. Neće tražiti tvoju dozvolu da ode. I pazi pritom da mu se ne ispriječiš ... kada krene piti, možeš povlačiti uzdu koliko želiš, on će svejedno nastaviti da pije.**

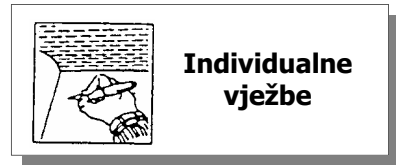
**Kada netko nastoji da promijeni redoslijed radnji i nastoji navesti nekog da pije kada ovaj nije žedan, uvijek se griješi.**

**Nastavnici, ovdje ste na raskrscu. Nemojte tvrdoglavo i pogrešno nastojati primijeniti 'pedagogiju za konja, koji nije žedan', hrabro se okrenite jednom pametnijem načinu koji se zalaže za 'pedagogiju konja koji galopira prema lucerki i pojilu'.**

*Célestin Freinet je umro 8 dana mjeseca oktobra,  
1966 godine.*

## VJEŽBANJE

U sažetoj formi upiši pet ključnih riječi, koje predstavljaju glavne karakteristike koje rezultiraju iz zamišljenog intervjua sa Freinet-om.



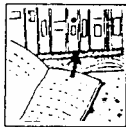
Five empty rectangular boxes for writing, each with a small icon of a hand writing on a notepad in the top left corner.

Vrativši se na glavne faze, i glavne događaje Freinet-ovog života, nastojte izgraditi jednu vrst povijesne podloge, koja će omogućiti da se Freinet smjesti u rečeni povijesni period u odnosu na :

- glavne političke događaje tog vremena u Evropi i svijetu
- karakteristične kulturne fenomene tog perioda (književnost, likovna umjetnost, arhitektura i znanstvena istraživanja)
- sve ono što se dešavalo u sektoru obrazovanja (navesti druge pedagoge ... muškog i ženskog spola ...)



1 sat



autori teksta:  
Bongiovanni  
E m m a ,  
Bongiovanni  
Maria, Ferrari Cecilia,  
Messana Liliana, Moretti  
Carmela, Ruvoli Gaia,  
Stanzani Giovanna,  
Trijenale profesionalnih  
nastavnika U.S.L. 27 –

## MOTIVACIJA

«Do sada se nalikovali vrtlaru,  
koji se počeo baviti svojim vrtom,  
tek kada je cvijeće trebalo  
da se rascvjeta»

*Célestin Freinet*

Metodologija kojom se služi Freinet jest jedna prirodna metodologija – eksperimentalna metodologija. U biti ovakvog pristupa postoji instiktivni nagon svakog pojedinca, koji ima potrebu da se razvija, da se obogaćuje, da se usavršava, da iznađe jezik, koji će omogućiti bolju komunikaciju sa vanjskim ambijentom, i to putem iskustva.

Važna je funkcija ambijenta, koja predstavlja stimulans za dijete, a zadatak je nastavnika da stvore takav ambijent. Da bi se realizirala eksperimentalna metoda potreban je i 'eksperimentalni pokušaj'.

Ustvari, znanje, prema Freinet-u, se stiče putem jedne serije neprestano modificiranih ponavljanja probi, dakle iskustva, dok se ne dosegne stanje «uspješne izvedenosti».

Na ovaj način se rađaju zakonitosti znanosti.

Takvom se evolucijom revolucionira tradicionalna metoda procesa obrazovanja: dakle, ne ide se više od teorije prema praksi, već se polazi od iskustva prema zakonima znanstvenog zaključivanja; ustvari «*to novo, ne bi bilo niti novo, niti revolucionarno da se poštuju unaprijed utvrđene zakonitosti*». Freinet tumači svoj koncept edukacije putem jedne metafore. Po formi koju je koristio, autor se posebno osvrće na pedagoga u školi, iako se prikaz odnosi i na ostale oblike obrazovanja.

## Djelovati u skladu s prirodom



*Do ovog trenutka bili ste nalik na baštovana, koji je započeo s brigom o svom vrtu tek kada je cvijeće trebalo da procvjeta.*

*Začudio se što su tek neki nasadi dobro napredovali; nastojao je da popravi stanje onih nasada koji su venuli; tvrdoglavo je čupao korov, koji se uporno i opetovano pojavljivao na tom otrovanom tlu; trpao je gnojivo u neumjerenim količinama na biljke, koje više nisu bile u stanju da izvuku korist od njega. Tada je na koncu shvatio koliko je bilo iluzorno za očekivati da će njegovo zakašnjelo djelovanje imati efekta: nije bio on sam, taj koji je doveo do rađanja i bujanja biljki; a sada, sunce ih ubija, suša ih uništava, a trava ih guši.*

*Slijedeće godine, seljak je pažljivo pripremio zemlju, okopao je i metodički je prihranio gnojivom, pazeći da to uradi poštujući odgovarajuće rokove; odabrao je sjeme, poredao u redove biljke, zabrinut manje za biljke, u ovoj fazi, a više za ambijent u kojem će biljka morati naći sve one elemente koji su joj potrebni za rast i život.*

*Na koncu konca, da li on uopće znade, kako je došlo do toga da se povrh gnojnice rodio prekrasan cvijet? Pa, čak i kada bi znao kako je došlo do toga, značenje koje ima njegova zabrinutost ne bi se izmijenilo: shvatio je da može pomoći da se latice otvore, i postići, ukoliko pažljivo potrudi, da sok biljke živahno protiče čvrstim stabljikama.*

*I to mu je dovoljno: znade iz iskustva da ako na pravilan način razmjesti biljku, ako je biljka otporna, na pogodan način hranjena, s dovoljno zraka i ako se dobro s njom postupa, da će ta biljka imati najljepše cvjetove, naravno i isključivo u skladu sa svojom prirodom koja ovdje dolazi na vidjelo u najboljem svijetlu, i čiji je cilj zapravo tek da nastavi svoju lozu.*

*Isto to ćete i vi učiniti, kada shvatite svoju nekadašnju pogrešku: pripremite teren, ponudite specifičnu dohranu, koju mlada biljka želi i neumitno traži, s mnog pažnje uklanjajte korov ili beskorisne zametke, kao i listove i grančice, koji su suvišni, da biste joj pružili maksimalnu količinu svijetla, zraka i sunca.*

CÉLESTIN FREINET



Augusto  
Socchera,  
«M. Montessori:  
jedan pCélestin  
Freinet «Učenje jezika  
prema prirodnoj  
metodologiji»  
ortret».Izdavač:La Nuova

A vaše biljčice će na taj način, živjeti, rađati se, rasti, cvjetati, i sigurno se to sve neće dešavati kao rezultat nekog vašeg kaprica, već će naprotiv sve to biti podvrgnuto tajnovitim putevima njihove konstitucije, a pritom će svaka biljka odgovarati, najbolje što može, duboko skrivenom pozivu svoje sudbine.

*Biti će vam korisno učiti od baštovana e da biste shvatili kako se vaš angažman može uklopiti u prirodnu harmoniju, a ponajviše se to tiče dirljivog povjerenja, koje iskazuje život, primjerna strpljivost u odnosu na spori proces, putem kojeg se priprema bogatstvo proljeća i ljeta, plodnost jeseni, odmarajući mir zime.*



*Ono što vam nedostaje jest ova filozofija, i to ponajviše u svakodnevnom djelovanju. Održali ste nastavnu lekciju svojim učenicima, zadali im zadatak, i odmah verificirate, služeći se lupom birokrata, kakav efekt ima ta lekcija, ponašajući se poput onih gradskih dječaka, koji bace neki korijen u zemlju, poškrope ga u žurbi, i slijedećeg dana već traže plodove.*

*Urlajte, plašite ih, kaznite ih, jer vaša riječ, vaše rezoniranje, vaše zorno prikazivanje, nije odmah polučilo efekta, te izmijenilo mišljenje o postupku onih, koji su vas slušali.*

*Radnik, koji proizvodi neku seriju proizvoda, može mjeriti, minutu po minutu, kako napreduje njegov rad, koliko je komada izradio; zidar pak, može zvižducati, kada ustanovi da mu se zid, kojeg je gradio, opeku po opeku, naginje. Veoma mi je dobro poznato, da to zaista ohrabruje, kada možemo, poput njih, biti svjedokom, svakog trenutka, svakog dana, o rezultatima našeg mentalnog napora.*

*Međutim, ni mi, niti vi nismo ovdje opisani radnici, i ostavit ćemo i baraku i lutke na koncu, ukoliko ne budemo izvjesni o slijedećem: a to je da polagano, i s velikom strpljivošću, a uz našu pomoć, i naš velikodušni angažman, da će cvijeće na koncu procvjetati, a ljetina se pozlatiti.*

*I upravo je tako, mi smo tek bijedni poslužitelji prirode, koja se manje brine o tome da zadovolji neku našu želju i ambiciju, koja pipa, odabire, prilagođuje, polagano probavlja, u skladu sa svojim ritmom i svojim zakonima. Ah, znadem veoma dobro:*



Usporeno sazrijevanje, koje je sporo usprkos našem poticanju, katkada dovodi do očajanja. Cijele zime smo vodili brigu o ovom krhkom jagnjetu, i sramota je da nakon svega, jedva stoji na nogama....

*Strizali smo ga, krmili ga, nadzirali ga poput mladog stabla, a on je još uvijek neshvatljivo jadan i blijed ....*

*I potom, janje slijedi stado, koje odlazi u planinu i nakon tri mjeseca više ga ne možete prepoznati, toliko se, ono jaderno janje udebljalo; nakon što je vegetiralo dvije, koji puta i tri godine, to je mlado stablo odjednom izraslo, počelo je 'davati plodove', kako bismo rekli i počelo rađati žetvu, za kojom smo toliko žudjeli.*

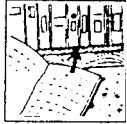
*Kako možete očekivati da djeca odmah iskoriste sadržaj vaših lekcija? Dovoljno je dobro da elementi, koje ste im predložili budu s praznjom otlušani, upijeni, polagano filtrirani, inkorporirani u limfu, jer će ta limfa na koncu krenuti da se diže, i da obogaćuje.*

*A u tom trenutku, s druge strane, više nećete biti u stanju razlikovati u tom rastu, kojem ste dijelu rasta baš vi kumovali. Međutim, zar nije od bitne važnosti da taj rast odgovara vašim željama, zar nije manje važno tko su njegovi anonimni začetnici?*

*Škola je isuviše pod pritiskom. Istina je da školu ljubomorno nadzire neka vrst razrednika, koji, baš kao i u industrijskim pogonima, zahtijeva da proizvodnja bude normirana, i da se pritom ulaže izvjestan pravilan napor. To je ponešto nalik inženjeru, koji je htio uz pomoć metra izmjeriti potrošnju električne energije – što je uzaludan trud. Dakle, u pomanjkanju odgovarajuće mjere za mjerenje obogaćivanja ljudskog bića, škola primjenjuje mjeru usvajanja znanja, na način na kao da mjerimo koliko se ispunjava neka posuda ....*

*Međutim, i to samo usvajanje će često izmaknuti vašem sumnjičavom nadzoru, ukoliko ne posjedujete rječnik, koji vam omogućava da se znakovito izrazite.*

*O tim riječima napisane su knjige, a na njima se bazira i usvajanje znanja mnemotehničkim putem. Konačno se pronašao lijek :najprije se pravi sažetak, kažu stari učitelji, i tada se ili zna, ili nezna : ne postoji neki*

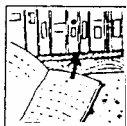


(Education du travail)

Ovakvim postupkom se zapravo, dobivaju samo preuranjeni i degenerirani plodovi, koji daju iluziju kvalitete, samo na trenutak. *Tako će i poljoprivrednik koji «gura» biljku kemijskim sredstvima, da bi je «prisilio» da proizvede protiv prirode, jedan plod koji vara, koji se brzo iscrpljuje.*

*Vaši učenici nisu probavili vašu hranu; a limfa se zapravo nije obogatila. Vaš rad se odvijao na površini, i ne samo da je nekoristan, već je čak štetan, obzirom da priroda mora pokidati tu umjetnu pokožicu, koja sprečava prirodno cvjetanje, pa će na koncu biti prisiljena da iznađe, uprkos vašem nastojanju, normalan i zdrav put za svoj rast i razvoj.*

*Veoma mi je dobro poznato da rani plodovi imaju dobru prođu na tržištu, kao i da školska kultura, ma koliko god bila lažna i površna, ne biva zbog toga manje poštovana, odmjeravana, sankcionirana na ispitima, u državnoj upravi, u novinarstvu. Ali greške se ne mogu ponavljati a da se za njih ne plati kazna, pa će stablo postati jedno i umrijeti, osim ako se ne pobrinemo na vrijeme i krenemo školom života, koja će nam jedina pružiti spas.*



Célestin Freinet,  
'Učenje jezika prirodnom metodom',  
izdavač: La Nuova Italia

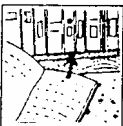
*Onog dana kada škola bude razmotrila obrazovne metode, među kojima i prirodnu metodu učenja, kreirat će se i jedan element primordijalne kulture kojem nema premca, koji je u stanju animirati i motivirati sve druge vidove usvajanja znanja.*





2 sata

## Neke Freinet-ove ideje



Laura Ferrari –  
Vincenzo Rigano  
– Annalisa  
Rappini –  
Sabrina Negri – Roberta  
Santandrea – autori teksta.  
Trijenale profesionalnih  
nastavnika U.S.L. 27 –  
Bolonja.

Motivi i uvjeti nastanka popularne pedagogije, koju je uveo Freinet, imaju korijen u njegovom proživljenom životnom iskustvu. Opći uvjeti života proletarijata, težak rad na polju, poput neumoljivog zakona života, dostojanstvo i jednostavnost seljaka, fizički invaliditet od kojeg je trpio, kao posljedica rata, sve su to elementi, koji su doveli do njegovog preuranjenog sazrijevanja.

Freinet je bio revolucionar; pokušajmo rekonstruirati spisak njegovih pedagoških inovacija.

- Središte edukativnih poruka jest obrazovana osoba, to je njegov mentalitet, njegove potrebe; ovdje se radi o stvarnom i istinskom preokretu vrijednosti (i samo dijete mora da se uzdigne, uz pomoć odrasle osobe)

- Odbijanje da se neko dijete apstrahira od svojeg životnog ambijenta, da mu se puni glava sa idejama, osjećajima, načinom života, koji je u suprotnosti sa njegovim stvarnim potrebama («... često im više treba kruh i odjeća, negoli kulturna dobra»)

- Iznalaženje didaktičkih procedura, koje su jednoliko pristupačne učeniku, da se ne bi pravile razlike i isticalo preferiranje između nadarenih i onih manje nadarenih, bez obzira kakvi bili pojedinačni individualni učinci takvog rada.

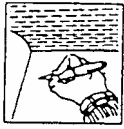
- Koncept «žive škole» u vidu prirodnog nastavka obiteljskom i lokalnom ambijentu, pretpostavka je za jedno bolje društvo.

- Kreativni dinamizam, koji se ne zadovoljava s nekoliko pobjeda, i koji negira svaku rigidnu metodiku, zbog toga što niti jedna pedagoška metoda ne može da se osniva na sigurnim elementima, koji su znanstveno dokazani i koordinirani u jednu, u cijelosti logičku formu. Instinktivno odbijanje svakog «autokratskog

- Obrazovna akcija, da bi istinski bila oslobađajuća i kreativna, mora krenuti odozdo, od konkretnog.

### *Da rezimiramo*

Njegova teorija ima za **osnovicu** poznavanje druge osobe (djeteta); kao **cilj** jest zadovoljenje njegovih potreba i obrazovanje; kao **sredstvo to su tehnike rada, koje treba na pogodan način odabrati u skladu sa metodičkim principima, kao i principom suradnje (nadilaženje onog 'ja' da bi se dosegao i osvojio jedan kompleksniji subjekt, a to smo**



Individualno  
vježbanje

## VJEŽBANJE

1. Ispričaj neku epizodu iz svojeg života, bilo da si je lično doživio, ili si joj prisustvovao, koja bi mogla poslužiti kao primjer za prethodno ukratko ocrtane Freinet-ove ideje.

2. Nađite među starim žurnalima ilustracije i slike, koje bi mogle poslužiti za oslikavanje Freinet-ovih ideja, i iz takvog materijala izradite jedan pamflet (format: dva priložena protokola o radu i dva poziva) sa slikama i didaskalijama.

## NOVE DIDAKTIČKE TEHNIKE

### Uvod

Tehnike, koje ćemo predočiti u ovom poglavlju predstavljaju rezultat intuicije, inicijativa, te eksperimentiranja Célestin-a Freinet-a tokom elaboriranja jedne nove didaktičke metodologije.

Freinet-ovo djelo kreće 'odozdo', i malo pomalo on stvara sve pogodniji instrumentarij u službi transformacije života u školi, od početnog «tatonnement» pa sve do sve jasnijih i jasnije ocrtanih oblika donstojanstvene pedagogije.

Tehnike koje je elaborirao Freinet imaju svrhu da preko praktičke procedure «pomognu djetetu da formira vlastiti intelektualni i moralni stav, da stekne svoju prvu organsku viziju svijeta i shvati određena svojstva predmeta».



4 sata



Izvadak iz teksta 'Nove didaktičke tehnike' od Brune Ciarija. Izdavač: Editori riuniti, Rim, 1961. Elise Freinet: 'Rođenje popularne pedagogije' izdavač: Riuniti, Rim, 1979.

**Glavne tehnike rada, na bazi kojih Freinet kreira svoju metodologiju jesu :**

slobodan sastav

tipografija

prepiska

istraživanje ambijenta

auto-korekcija

samo-vrednovanje

kolektivno vrednovanje

### *Slobodan tekst, usmeni i pismeni*

a b c

Navesti 'dijete da govori slobodno' nije tek didaktičko sredstvo, koje služi tome da se dijete osjeti opuštenim, da se stvori jedna topla atmosfera, da se izvuku iz djeteta izvuku znanja. Ova komunikacija služi, kao što ćemo vidjeti, svim ovih stvarima. Usmeno izražavanje jest jedan od prvih i fundamentalnih «načina življenja» djeteta u zajednici, na taj način dijete se afirmira, i uspostavlja odnos sa ostalim ljudima. Dakle, ovdje nema ničeg što bismo nazvali «didaktičkim», već se radi o jednoj vitalnoj i iskrenoj manifestaciji, koja koincidira odmah sa jednom od najvažnijih školskih aktivnosti: slobodni sastav, ili bolje reći, slobodan tekst.

Dakle akt sastavljanja ne bi smio značiti nikada nešto drugo od ovog: izgovoriti nešto što je u nama, u izvjesnom trenutku nadošlo, ili zbog toga što osjećamo želju da to priopćimo učitelju, ili prijateljima; ni jedne riječi više od onog što nam govore naše misli; bez ikakvog artificijelnog uljepšavanja, bez retorike. Potpuna korespondentnost misli riječima, i ono što je važno da riječi odražavaju sve naše misli. Za učitelja je važno da se dobro čuva miješanja i nametanja kada se radi o moralnim pitanjima, da ne izrazi nikakvo negodovanje ili neki sud koji je apstraktan i didaskalijski. Od samog početka dijete mora biti prihvaćeno onakvo kakvo jest, bez obzira što će reći. Ukoliko nastavnik nespretno reagira, djeca će se zatvoriti u sebe, ili će pak reći samo ono, što smatraju da nastavnik može čuti, i to djeluje poput dijafragme, kad se jednom smjesti između nastavnika i njegovih učenika, teško će je biti maknuti.

Držanje nastavnika mora, nasuprot tome, biti puno brižne pažnje, kao i onog što djeca nazivaju zainteresovanost, ohrabivanje i stimulans. Svakog dana, čim se uđe u učionicu, biti će najbolje da se najprije svi okupimo oko katedre, ili svakako da stojimo u grupi, i tu će se zajednički prodiskutirati, i uzajamno izmijeniti iskustva, počevši od samog nastavnika, koji će na svoj način «staviti u središte pozornosti pojedinosti iz svojeg iskustva», i na taj će način stvoriti koristan stimulans za orijentaciju svojih učenika.

*Nakon toga će nastavnik pozvati djecu da slobodno napišu sve ono što žele; i ovdje nema potrebe za pretjeranim stimulansom. Iskustvo pokazuje da djeca sastavljaju more tekstova i nose u školu hrpe svojih pisanih djela; problem, kao što smo već rekli u vezi sa usmenim izražavanjem, ne odnosi se na povećan broj sastavaka, već se više odnosi na kontroliranje i valoriziranje svih tekstova.*

*Treba imati na umu da se slobodni tekst piše u bilo kojem trenutku i na bilo kojem mjestu; to ne treba biti rezultat neke zapovjedi, već potrebe i inspiracije.*

*Sada se pojavljuje drugi problem: kako osigurati da ovi tekstualni zadaci stignu na njihovo pravo odredište? Kako svakom od njih dati pravu vrijednost?*

*Već smo rekli da je mišljenje instrument za društvenu komunikaciju i da zbog svoje same prirode, misli imaju tendenciju da se šire i da cirkuliraju u sve većim i većim krugovima. Dakle, prva stvar koju treba uraditi jest da se tekst pročita u razredu, da ga se objavi prijateljima. Čitanje teksta, u pravilu izvode sami autori; u mnogim slučajevima, međutim, biti će učitelj taj, koji će ga pročitati, da bi se izbjeglo da vrednovanje teksta (koje će biti kolektivno) bude pod utjecajem dobrog, ili lošeg načina, na koji je sastavak prezentiran.*

*Jasno je, da za vrijeme čitanja teksta, one greške koje su formalnog karaktera ne budu spomenute; a to je veoma važan moment, na kojem se vrijedi zaustaviti.*

*U tradicionalnoj školi vrednovanje ideja u pisanom tekstu vrši se od strane učitelja, koji vjerojatno nosi kući slobodne sastave učenika, i ispravlja greške.*

*U svakom slučaju, bilo da ispravke vrši kod kuće ili u školi, učitelj je sklon tome da traži ponajprije ortografske i gramatičke greške; njegovo vrednovanje predmeta, kojim se tekst bavi, gotovo se isključivo svodi na formalne greške u tekstu. S takvom praksom bogatstvo i originalnost ideja ne uzimaju se u razmatranje, nego samo greške u pravopisu. Pa, kakvo mi to obogaćivanje očekujemo, kakva se originalnost može pojaviti, u jednom obrazovnom procesu u kojem se vodi računa samo o formi!*



*Dešava se, stoga, da dijete koje je zadovoljno i ponosno zbog onog što je uspjelo izraziti, doživi da bude odbačeno i povrijeđeno jednom lošom ocjenom nastavnika; dijete nije u stanju da vrednuje svoje formalne greške; ono samo uviđa da su njegove ideje odbačene.*

*Odatle izviru veoma lako, kako frustracija, tako i inhibicija: ukoliko pisanje postane izvor neuspjeha i boli, dijete će biti sklonije da se zatvori i da se blokira. Pisat ćemo samo na silu, i to će pisati što manje, pazeći da ne pravi greške, da iskaže ono što nastavnik od njega očekuje, ili ono što dijete pretpostavlja da učitelj očekuje od njega. Svježina i iskrenost izražaja u tom trenutku nestaju, ako su ikada i imale pravo građanstva; ostaje tek jedna hladna retorička vježba. Ne treba se dakle čuditi, ukoliko nakon pet, osam pa čak, i više godina studija, mlado stvorenje koje završava školu, pošto je iskusilo taj dugotrajan niz vrijeđanja, odbacuje sve knjige, više ne čita, niti ne piše, i s gađenjem se sjeća škole.*

*U tehnici slobodnog sastava, ono što se na prvom mjestu vrednuje jest prije svega sadržaj teksta, tj. ideje.*

*Učenici će pak pokloniti pažnju, tokom čitanja tekstova, samom događaju koji je opisan, i neće voditi računa o formalnim greškama, kolikogod da ih bude. Ovdje nije u igri, što je i sasvim shvatljivo, društveno porijeklo učenika, pa su neki već kroz to, točniji u izražavanju. Presentacija ovih slobodnih sastava, koje smo ovdje opisali, jest prije svega jedan demokratski čin; svatko ima istovjetne mogućnosti, a razlike se odnose na bit stvari, na koju klasne razlike učenika nemaju utjecaja.*

#### TIPOGRAFIJA

Jedna od fundamentalnih karakteristika Freinet-ove pedagoške teorije odnosi se na ponovno razmatranje uloge nastavnika na same metode i tehnike nastave.

Na njega su velik utjecaj imale inovativne ideje sa-  
držane u Aktivnoj školi, iznesene na kongresu u  
Ženevi, kada je i shvatio krajnju beskorisnost školskih  
priručnika.

**A**  
**B**  
**C**

Priručnici sa uputstvima predstavljaju jedan instrument rada, koji sve čini mnogo ružnijim, nisu pogodni za djecu, i ubijaju svaki kritični osjećaj. I tako knjiga postane ubrzo jedan svijet za sebe, nešto gotovo božansko, a dijete se sve više skanjuje da pojmove, nađene u priručniku, smatra upitnim.

«Tako je zapisano u knjizi ....» kažu djeca, dok bi bilo bolje da ih se poduči ispravno, da im se kaže da je knjiga tek jedna misaona cjelina, koja je podložna greškama, i čije ideje se moraju moći, ako treba, i pobiti.

Kakvu važnost mogu da imaju bilo kakve aspiracije djece, obzirom da su na par stotina stranica sadržane sve ideje o predmetu, u dovoljnoj mjeri, da bi se moglo proći na ispitu?

Pored toga, priručnik zarobljuje i nastavnika, navodi ga, da jednoliko podijeli materiju predviđenu školskim programom, a da se pritom ne brine, da li će učenik to gradivo moći asimilirati.

Freinet posebno kritizira prvi školski priručnik *bukvar/početnica* koji na umjetni način razbija formu, uništava misao i dezintegriira jedinstvo ličnosti, koja je osnov obrazovanja.

Posebno je to važno za malenu djecu, jer se radi o tehnicu, koja dovodi do usvajanja čitanja na prirodan način, bez truda. Zahvaljujući njegovoj novoj tehnici, koju je uspio iznaći, usprkos svojim ograničenim sredstvima i resursima. Ustvari njegove ograničene ekonomske mogućnosti su ga i navele da otkrije jeftina sredstva za poduku.

Kupio je jednu malenu štampariju i jedan paket bijelog papira, dimenzija 10,5 puta 13,5. Još je jedno vrijeme istraživao što da uradi, dok mu nije na pamet pala ideja da upotrebi uređaj za perforiranje, da bi mogao provući uzicu i na taj način postići neku vrstu uveza, dok je problem poveza riješio uz pomoć strukova i zavrtnja.

*Što se tiče slova iz slagarskog stroja, shvatio je da je Font 12 isuviše malen i nepogodan za djecu, što ga je navelo*

da razmisli o alfabetu napravljenom od drveta, kao i da koristi materijal Marije Montessori. Uspio je pronaći i štamparsku presu br 36, koja je bila pogodnija za njegov rad negoli prijašnja presa. Dao je izraditi i slagaljke u formatu 36. Djeca su se razveselila kad su vidjela nova slova, koja se više nisu zaglavljivala u procijepe, u kojima su bila usađena u slagarskoj ploči.

Dva slagarska Fonta, kako Font 12, tako i Font 36 koristili su se za uzraste od 7 do 9 godina odnosno od 5 do 7 godina starosti djece. Za potrebe štampanja nabavio je veliki valjak želatine za premazivanje sloga, tako da je jednostavnim pritiskom na valjak postigao gotovo savršeni otisak slova na papiru, koja su prethodno bila premazana štamparskom tintom.

### *I, ETO RODILA SE KNJIGA ŽIVOTA*

*Honoré ima malenu sivo-bijelu mačkicu, koja s njima spava, u njegovom krevetu. Ujutro mačkica ga budi, ližući ga po licu.*

*Učitelj je objavio :*

- «Večeras počinju vaše ferije sve do slijedeće godine, a Roger je odmah briznuo u plač.»
- «Zbog čega plačeš, Roger?»
- «Gospodine» - odvrati Janot – «Plače jer želi da škola nikada ne završi, i jer strahuje da je više uopće neće biti.»

*«Meni će» rekla je Lulù» - «Djed Mraz donijeti kutiju olovaka u boji, Clementi-ju će donijeti pušku, a Žoržu će donijeti par cipela, dok Džozef kaže da je Djed Mraz obična izmišljotina.»*

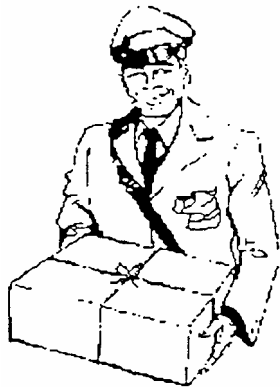
Font slova veličine 12

Honoré ima sivo-bijelu mačkicu koja s njim spava u njegovu krevetu.

Font slova veličine 36

**Honoré ima mačkicu**

## Korespondencija/prepiska



*Prepiska predstavlja glavni razlog pisanja i čitanja. Nema spora da je jezik sredstvo komunikacije u društvu. Napisana misao cirkulira poput novca, to je nešto što može saopćavati na daljinu, i daje život razmjeni, kao i dijalogu. I sve to tako traje već od samog početka.*

*Nema potrebe da se čeka da dijete nauči pisati, da bi ga se navelo da uspostavi svoj prvi kontakt putem pisma. Baš naprotiv, dijete treba da nauči pisati upravo zato, što ga znanje pisanja stimulira da krene u prepisku.*

*Svi oni, koji su isprobali ovu tehniku rada, već od samog početka, tokom prvog mjeseca rada u razredu s prvačićima, bili su iznenađeni intenzivnom 'voljom za čitanjem' koju su djeca pokazivala, čim su primili svoja prva pisma od udaljenih prijatelja.*

*Primivši svoje prvo pismo, dijete se upinje iz petnih žila da dešifrira kratak tekst koji stoji pred njim, i tada dolazi do prave eksplozije veselja, kada uspije shvatiti poruke, koje mu je uputio prijatelj; dijete tada pobjednički trči k nastavniku, da bi mu objavilo događaj, i ono svima želi objaviti, što je napisano u pismu. Uspjeh ovog sredstva vezan je na radost, koja je tim veća, što više potiče od jednog ozbiljnog i napornog angažmana djeteta.*

*Osim same činjenice da bi trebalo intenzivirati kontakte između pojedinih razreda istog stupnja različitih škola u istom mjestu, jer su takvi kontakti praktički nikakvi, veoma je važno, gotovo od samog početka rada, navesti djecu da uspostave kontakte sa drugim razredima, drugih škola u drugim zemljama i gradovima. Nastavnik je taj, koji u ovom smislu mora pokazati inicijativu. Apsurdno je očekivati da sve mora poteći iz tako zvane 'prirodne spontanosti samih učenika', na koju se gleda kao na neki izvor, iz kojeg će nekim čudom buknuti jasno izraženi interesi djece, zahtjevi, inicijative. Nastavnik je taj koji može i mora dati prijedloge i odrediti smjer; važno je da ovakva inicijativa nastavnika nađe odgovarajući odgovor od strane djece, da su spremna da prihvate bačenu lopticu, da njihovo reagiranje ne bude tek provizorno, i da se na taj način iskaže prihvatanje fundamentalnih potreba djece.*

*Povod za kretanje u prepisku može biti veoma različit : to može biti zahtjev za dobivanje neke informacije, želja da se upozna određeni grad ili mjesto, ili se pak radi o otvorenom nukanju samog nastavnika da se krene s prepiskom. Iskustvo nam kaže da djeca, uvijek s entuzijazmom prihvaćaju prijedloge svojih nastavnika. Ukoliko se korespondencija na dobar način organizira, razvija se i interes da se prepiska obavlja, stvari se produbljuju, i nakon prvih plahih razmjena pisama, dolazi do dubokih i trajnih veza između onih, koji se dopisuju.*

*Prvo pismo koje će dijete sačiniti, može se čak sastojati samo od imena adresanta, napisanog na komadiću papira, u koje je dijete nadodalo neki svoj crtež olovkom u boji ili temperom. Djetetu će biti dovoljno, za prvi put, da je uspjelo odrediti ime onog, s kim će se dopisivati. Neće biti potrebno da ih se mnogo nagovara, djeca će i sama nastojati da upute što više teksta, crteža, malenih darova; paketi će svakim danom biti sve veći i veći, a svaki dolazak paketa u povratnoj pošti predstavljat će za njih neizrecivu sreću i neviđenu radost!*

*I, eto: paket se otvara. Sva će djeca odmah tražiti kovertu i listove s porukama, tražeći pismo na kojem je napisano njihovo ime. Svaki od njih će odmah krenuti da čita svoje pismo; tišinu će prekinuti tek tu i tamo, urlik radosti onog, tko je uspio pročitati neku riječ; eto, tu je i čitava rečenica: a dječak će odmah potrčati svome učitelju, mašući pismom, da provjeri da li je poruku dobro pročitao. I malo, pomalo svi će oni čitati.*

*Nakon toga, treba i odgovoriti na pismo. Djeca su uvjereni da su im poznati pojedinačni slogovi i glasovi, iako su tek počeli s tim gradivom, i ostaju pogleda uprta u velike likovne panoje, kojima su ukrašeni zidovi njihove učionice, i sva će slova, slogovi i znakovi odjednom postati za njih korisni, jer ih vodi jedna snažna motivacija.*

*Općenito gledajući, i nema neke velike potrebe, barem ne u tom sistematičnom obliku, kako je prikazano na likovnim panoima, što više po razredima; možda im bude od pomoći, po koji napisan slog. Dakle, ti likovni panoi predstavljaju važnu ispomoć, ali nisu od presudne važnosti za sam proces učenja.*

*Naravno, u živom procesu sastavljanja pisma, djeca se ne ustručavaju da se obrate nastavniku, kada im zatreba pomoć.*

*Osjeća se opća grozničavost dok se radi, i okus pobjede emanira na sve strane. Nema tu ničeg od onog zastarjelog mehanizma unaprijed predodređenih ideja. I možemo biti sigurni da će djeca, usvojiti tehnike pisanja i izražavanja, koje su stečene putem korespondencije, da će tako usvojena znanja biti definitivna, organski usvojena. I ovdje se ne radi samo o usvajanju znanja ovog konkretnog predmeta učenja, to jest sposobnosti da se čita i piše.*

*Jasno je da razmjena pisama između učenika dvaju različitih razreda ne treba da se sastoji od recipročnog slanja pisama, koja su natrpana sladunjavim i uobičajenim konvencionalnim opservacijama. Ako se tako postavi osnova za prepisku, komunikacija će se u kratko vrijeme, iscrpiti. Svaki pojedini školski razred koji je krenuo u prepisku s nekim drugim razredom, predstavlja ustvari poseban fizički ambijent, ekonomski i društveno determiniran, koji ima svoje vlastite običaje ponašanja i specifične aspekte, kako kulturološke, tako i folklorističke. I sve to, neumitno izlazi na površinu, iz jedne dobro postavljene korespondencije među djecom iz takva dva školska razreda; a ona treba da se uspostavi, e da bi požnjela najviše ploda, u pravilu, između škola koje potiču iz posve različitih mjesta.*

*Učenici neke škole koja se nalazi u dolini rijeke Po, neće imati neke velike koristi na kulturnom planu, ukoliko uspostave ovakve kontakte s nekom školom sa istog područja, međutim, ukoliko spomenuta škola uspostavi prepisku sa nekom školom, smještenom na morskoj obali ili u planinama, to bi za takvu školu bilo od velikog interesa.*

*Isto tako bit će dobro spajati gradske škole sa seoskima, sjever sa jugom. Taj kontrast između različitih područja, jest ono što izaziva buktanje interesovanja bilo za morem, bilo za planinama.*

*Naravno, takvo interesovanje mora na pogodan način da bude poticano od strane nastavnika. Nakon što su prošli prvotni trenuci neodoljive euforije, svaki učenik, koji je primio paket, čita svoje pismo, i pokazuje što je sve dobio ostalim đacima, na jedan uredan način.*

*Nakon čitanja pisama, slijedi diskusija. Ukoliko je u jednom pismu, na primjer, napisano da «ribari uveče pripremaju mreže i svjećarice» sigurno je da će se naći nekolicina učenika, koji će željeti znati što su to 'svjećarice', i zbog čega se ribari pripremaju uveče: zar love ribu noću? Zašto noću? I, kako se odvija takav ribolov?*

*Isto tako, važno je da za vrijeme ovakvih diskusija, selektivno djeluje nastavnik, koji ne smije ohrabrivati interese i zahtjeve, koji bi mogli postidjeti učenike uključene u korespondenciju. Biti će dobro da su nastavnici dvaju razreda, čiji učenici vode korespondenciju, u stalnom kontaktu, e da bi spriječili da zahtjevi izraženi u jednom razredu ne ometaju planove rada onog drugog razreda, da djeluju upravo suprotno, kreirajući nove stimulanse na pogodan*

## Istraživanje ambijenta



*Iz primljenih pisama (kao i diskusija koje su nakon istih uslijedile) izvire jedna serija pitanja; jedan ili više učenika sada imaju zadaću da napišu odgovore na pisma. Ovi posljednji će svakako to osjetiti kao vid stimulansa, tu potrebu da ispune zahtjeve svojih prijatelja, i izvrše jedno istraživanje vlastitog ambijenta.*

*Učenici, koji će dobiti zadaću da izvrše ovo istraživanje, gledat će na vlastiti svijet sa novim očima, i zamijetit će tisuću novih pojedinosti, koje prije toga nisu zamijećivali, a sitne detalje života ribara oni će zabilježiti i ilustrirati.*

*Djeca će tražiti i druge ilustracije, praviti će fotografije, proračune, skupljat će razne stvari; na koncu će uz odgovor odaslati uzorke biljaka, insekata, minerala.*

*U konačnom rezultatu, vidjet će se da koristi nisu imali samo oni, koji će primiti odgovore i uzorke, već će zapravo u mnogo većoj mjeri imati koristi ona djeca, koja su uzorke tražila i sredila ih. Učenici iz oba razreda, koji vode prepisku, ipak će imati, kako se vidi, jedan daljnji poticaj, koji će rezultirati iz ove razmjene, jer će produbiti znanja o vlastitom ambijentu, e da bi stvorili kontakt s jednim drugačijim svijetom.*

*Treba imati na umu da se ne radi samo o poznavanju novog ambijenta, iz aspekta geografskih ili ekonomskih karakteristika.*

*U kojem će priručniku ili udžbeniku naći sve one pojedinosti, koje će đak iz Toskane ili Lombardije doznati o životu pastira iz Lukanije ili Kalabrije iz pisama dotičnih učenika, ili pak iz lokalnog školskog lista, koji izdaju škole iz ovih regija?*

*U jednom slobodnom sastavu, kojeg su napisali učenici iz Roccanove, na primjer, govori se o ženama, koje još uvijek vjeruju u praznovjerje o lûku (ukoliko se odjeća za novorođenče vješa da se osuši u vrijeme kad je na nebu duga, novorođenče, koje će nositi to odijelce, prema vjerovanju, mora umrijeti); u drugom sastavu govori se o «krijesnici», koju su zabunom smatrali nekom sablasti, a ustvari se radilo o fosforirajućem kukcu; u drugim slobodnim sastavima nalazimo pojedinosti o životu pastira i njihovih stada.*

*I tako ćemo upoznati vrste nastambi, prehrane, odnosa među ljudima, doznat ćemo kakve igre igraju djeca, u što vjeruju, i sve ono čarobno, čime još uvijek odiše život naroda u Lukaniji.*

*Dakle, kulturna vrijednost korespondencije je zaista velika. Njezina 'ljudska' dimenzija nadmašuje prepoznatljive aspekte ove komunikacije, ili, bolje reći, ona ih uslovljava. Kao što smo rekli, razmjena do koje dolazi kroz prepisku jeste diferencirana, i ona se ne svodi na odnos između dva razreda dviju škola; svaki pojedini učenik ima svog ličnog korespondenta, s kojim vodi prepisku, koji ubrzo postaje njegov prijatelj, od kojeg se ne traži tek pismo, već se traži i njegova fotografija, i kojeg se potom želi upoznati direktno, uživo. U početku, interesovanje za pisanje, za slanje poklona, uvjetovano je u biti željom da se 'primaju' pisma, materijali, pokloni.*

*Steći nekog s kime se vodi korespondencija, primiti kovertu ili paket, znači za dijete da je prihvaćeno, da ga se cijeni, i na koncu konca, ima i jedno upotrebno značenje. Malo pomalo ipak (iskustvo nam je to uvelike pokazalo) afektivne veze među djecom se kreiraju, i razvija se njihova moralna osjetljivost, pa njihov međusobni odnos dobija kvalitete jedne 'bratske zadruga'; dijete konačno stekne jedan iskreni poriv 'u radosti davanja' dok elementi korisnosti koji postoje sve manje igraju neku ulogu. U toj fazi razvoja odnosa, djeca žele da paket, kojeg šalju svojem drugu bude što je moguće više bogatiji, tako da u paket stavljaju njima najdraže stvari; opsjedaju vlastite obitelji i angažiraju ukućane da im pripreme kolače i druge slastice, karakteristične za lokalno područje, ili da im nabave rane plodove, koje će poslati svojem udaljenom prijatelju.*

*U izvjesnom trenutku javlja se želja za susretom. Svi oni, koji su imali prilike da prisustvuju ovakvom slavlju, gdje se susreću djeca, koja su se poznavala samo preko pisama, gdje mogu sada zajedno razgovarati, pjevati, plesati, igrati se, zadržat će zauvijek u sjećanju ovakav nezaboravan događaj.*

*A koliko će se samo priprema izvršiti da bi se što bolje dočekali prijatelji! I njihove obitelji će u punoj mjeri učestvovati u ovom događaju, pa će i to biti dobar način da se roditelji učenika zainteresiraju za život škole, da ih se na jedan permanentan način uključi u život škole, i da se time razbije ona barijera 'između škole i života' na koju se svi neprestance žale, i koja zapravo predstavlja bez sumnje jedan od mnogih negativnih aspekata tradicionalne škole.*



*Obitelj učenika ne smije ostati po strani od škole, odvojena od te zajednice u koju je njezino dijete uključeno u cijelosti, kako afektivno, tako intelektualno i moralno.*

*Prepiska tako postaje jedno sredstvo koje će omogućiti djeci da više i dublje osmotre ambijent, koji ih okružuje. To što ih prepiska prisiljava da svojim vršnjacima, koji žive u drugoj kulturi, opisuju vlastitu stvarnost, potiče ih, ujedno, da otkriju sve one aspekte vlastitog svijeta, koje do tog trenutka nisu dublje promotрили.*



#### *Auto-korekcija*

*Ideja o kreiranju jednog velikog panoa sa pravopisno-gramatičkim kategorijama, koji bi bio sastavljen, na način, da odgovori na sve teškoće koje se pred učenicom pojavljuju, i da se koristi u svim školama, jest ideja, koju treba odmah odbaciti. Čak da se sastavi jedan mastodontski i detaljan spisak primjera, on ne bi poslužio za ispunjenje ovakvog zadatka. Ipak, stoji činjenica da, kako pravopis, tako i gramatika, posjeduju određene objektivne normative, koji su posvuda jednaki; postoje tekovine, postoje teškoće, koje su istovjetne, kako u Torinu i Milanu, tako i u Palermu i Firenci. Zbog toga, smatramo da bi bilo korisno imati jednu osnovnu tabelu, koja bi sadržavala najosnovnije primjere. Takav instrument rada trebao bi poslužiti nastavniku da na bazi njih dade učenicima veći broj primjera, koje će integrirati uz ove predloške, te kreirati ad hoc tabele, za svaki pojedini slučaj, koji se pojavi.*

*I da kažemo posljednje u pogledu korištenja tabela i panoa. Diskutirati se može o većoj ili manjoj korisnosti tabele – kada se radi o tabeli tipa odgovora na pitanje, u gramatičkim tabelama.*

*Svima je jasno, da, što se tiče aritmetike tabela tipa pitanje – odgovor ima korisnu funkciju, obzirom da će dijete (na primjer) koje je pogriješilo kod dijeljenja, imati mogućnosti da zamijeti grešku (jer će je otkriti u odgovoru, u rezultatu, koji će se razlikovati od njegovog), međutim, zadatak od njega zahtijeva da ponovno ispiše sve operacije, a ne da samo jednostavno prepíše pravi rezultat računskih operacija, jer mora najprije sve te operacije ponoviti da bi došao do ispravnog rezultata. U gramatici, stvari stoje drugačije, obrazac pitanje – odgovor ne potiče učenika da ponovno razmisli, već mu nudi drugi oblik, koji se može kopirati.*

*Da bi izradili tabelu sa primjerima iz pravopisa i gramatike, možemo razmotriti tri solucije :*

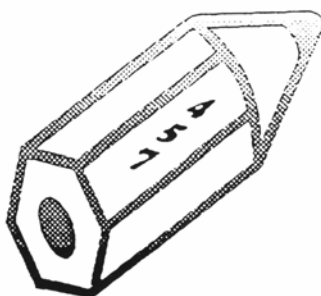
*Eliminirati u cijelosti tabelu tipa pitanje – odgovor. Učenik će, nakon što je izradio zadatak, doći do nastavnika i pokazati mu svoj rad; nastavnik će, sa svoje strane, dati znak da postoje eventualne greške, i poslati učenika da sam pregleda rad i razmisli gdje su te greške. U ovakvom slučaju kreira se dodatni poticaj na auto-korekciju, naravno uvijek uz kontrolu nastavnika, koji se na ovaj način u znatnoj mjeri dodatno opterećuje.*

*Zadržati primjenu testa tipa pitanje – odgovor. Nastavnik može ispuniti ovaj test, kada je u situaciji da to uradi, i to je sve, na što se svodi njegov rad na poticanju. U mnogim slučajevima, međutim, on će dijete vratiti da ponovno samo uradi test, jer će već jednostavna konstatacija, koja se ponavlja u pravom obliku, kroz duže vrijeme, dovesti do asimilacije prave gramatičke ili sintaktičke forme.*

*Zadržati primjenu testa tipa pitanje – odgovor, ali da to ne bude nešto što se radi površno i mehanički. Na primjer, za vježbanje člana u jeziku, test tipa pitanje – odgovor, mogao bi sadržavati neke izraze sa smislom svršenosti, iz kojih bi bila očita pravilna upotreba tog istog člana. Učenik bi pak, morao uporediti upotrebu jezičkih članova kako je navedeno na tabeli pitanje – odgovor sa onim što je on sam uradio u testu.*

*Ne skrivamo činjenicu da smo mi za drugu soluciju, s tim da treba navesti pravilne oblike jezičkih članova, glagola, itd., ili pak, tu listu pravilnih oblika učenik treba da ima pred sobom, da mu ista posluži kao tabela-vodilja. Učenik će pogledavati u tabelu-putokaz, kad god mu to bude potrebno, poslije će, kada bude sigurniji u sebe, raditi i bez pomoći ove tabele. I tada dolazi trenutak, kada će učenik trebati ispuniti pravi test, dakle tabelarni prikaz pitanja, sa praznom rubrikom za odgovore, i koji će sadržavati osnovne teškoće vezane na neki gramatički pojam, i koji test će potom ocijeniti nastavnik. Ukoliko prođe ovaj test, učenik će prestati vježbati pojmove sadržane u takvom testu.*

## Samo-vrednovanje



*Potreba da se učenik izrazi u pismenoj formi, da čita ili računa, ne može se zadovoljiti drugačije negoli preko modela, kojeg će predočiti nastavnik; da li će zadatak biti dobro obavljen, ili loše obavljen, što se tiče ove vrste usvajanja znanja, to u cijelosti ovisi o vrednovanju nastavnika odnosno bilo koje osobe koja pročita ono što je učenik napisao (osobe koje s njim vode prepisku, učenikova rodbina, itd.) pa odobri učenikov rad ili mu dade manju ocjenu.*

*Ponašanje učenika, uostalom, potvrđuje našu tezu; svaki puta kad učenik nešto napiše ili uradi, odmah dolazi da nas pita da li je dobro uradio, pa nastavnik i nemože izbjeći da izrazi svoje vrednovanje. Ovo posljednje predstavlja, dakle, jednu fazu, koja se ne može eliminirati iz nekog obrazovnog procesa. Da vidimo, kako se ova faza može konkretizirati u različitim ciklusima, i u odnosu na različite aspekte dječje aktivnosti, kako kulturološke, tako i etičke.*

*U prvom ciklusu, vrednovanje (odobravanje ili neodobravanje) ne smije biti izraženo kategoričkim tvrdnjama, na način da oduševi ili frustrira učenika, koji je bio uložio napor, obavljajući zadatak. Dobro se zna da u prve dvije godine (posebno tokom prve godine) postoji tako zvano razdoblje sazrijevanja u djeteta, i tu postoje veoma različiti ritmi razvoja, kao i značajne razlike u pogledu prvih plahih koraka, koje dijete čini pri učenju. Svi mi znamo, da u prvom razredu osnovne škole postoje učenici, koji se čine da apsolutno stoje na mjestu, kod kojih nema znakova da će se probuditi, za koje se gotovo može reći da kasne u razvoju, ili da izlaze iz okvira normale, a potom se odjednom nenadano otvaraju, i cvjetaju i odmah dostižu ostale učenike.*

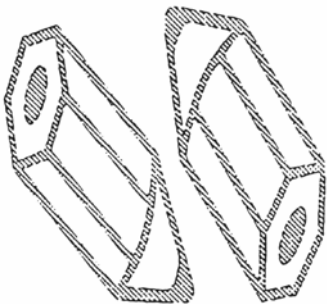
*Ukoliko bi ih okvalificirali na negativan način, davali im jedinice, vikali na njih, to bi značilo da ćemo u njima svoriti osjećaj manje vrijednosti, i cio niz drugih inhibicija. S druge strane, ukoliko se instaurira sistem ocjenjivanja ocjenom – naknadom za rad, čitava aktivnost razreda bi dobila utilitaristički karakter, poticalo bi se i kreiralo bi se samozadovoljstvo učenika, po pitanju toga, koji od njih je najbolji u razredu, i stvarao bi se jedan krivo usmjereni natjecateljski duh.*

*Dakle, što treba uraditi?*

*Prije svega, u školi moraju postojati prirodni poticaji vođenja prepiske, bavljenja novinarstvom, izradom projekata, suradnjom s drugima, na način da dijete, na primjer, krene da piše jer osjeća stvarnu potrebu da piše, a ne zbog nekakvog natjecanja, koje nema smisla. Kao drugo, aktivnost razreda treba da se odvija u više oblika; u radu bi trebali biti prisutni kulturološki aspekti, organizacioni, aspekti ručnog rada, umjetnički itd., na način da svako normalno dijete može da valorizira samog sebe, bilo u jednom, bilo u drugom sektoru. Frustrirano dijete je ono, koje ne uspijeva niti na jedan način da vrednuje samo sebe, niti da prihvati tuđe vrednovanje sebe. U jednoj modernoj školi, za normalnog učenika, to ne bi smjelo biti nemogućim.*

*Sada dolazimo do točke izravnog djelovanja nastavnika. Nastavnik bi se morao uvijek ponašati s mnogo takta; učeniku, koji je ispunio neki test znanja, koji vrvi greškama, nastavnik bi mogao na primjer reći: «Pa, nije ovo isuviše loše urađeno, ali ti bi mogao više i bolje uraditi. Možda si bio malo odsutan duhom, ili pomalo umoran. U tvom testu ima raznoraznih grešaka; siguran sam da ćeš uspjeti da ih se riješiš; da li bi želio pokušati? Na taj način, tvoj test bi postao bolji.» Naravno ovaj primjer važi za ovaj tip zadatka učenika; konkretno, svakog će dana mnogi učenici biti podvrgnuti nekoj vrsti ovakvog komentara; ali u svim tim komentarima nastavnika, mora se očitovati njegov stav s puno razumjevanja za učenika, želja nastavnika da djeluje poticajno na učenika, da ga uvjeri da on može bolje da uradi, da mu iskaže svoje povjerenje.*

### *Kolektivno vrednovanje znanja*



*Već na samom početku, takoreći odmah, vrednovanje znanja prestaje da bude prerogativ koji pripada samo nastavniku.*

*Treba samo pogledati izbor tekstova ili crteža, koje treba štampati ili reproducirati; ovdje odmah ulazi u igru mišljenje i ukus svih učenika. Odmah se kreira javno mišljenje o predmetu koji se bira, odmah dolazi do odobravanja ili odbacivanja u čitavoj razrednoj zajednici, i to je od velike važnosti, premda i tu prijete opasnosti. Ima slučajeva, na primjer, da se putem nekog slobodnog sastava, koji je dobro uspio, te uspjeha koji je uslijedio na temelju neke pripovijesti komičnog karaktera, utvrđuje i kristalizira u definitivnom obliku određeni ukus : u rezultatu, isključivo one komične pričiće, koje su istovjetnog tipa, biti će vrednovane pozitivno. U takvim situacijama,*

*bez oklijevanja, s ciljem da spriječi ili da deblokira kristalizacije ovakvog tipa, jer bi iste predstavljale prepreku za razvoj izražavanja.*

*U slijedećem ciklusu, počinje se osjećati potreba za preciznijim kriterijima vrednovanja. Učenici otvorenije iskazuju vlastita ograničenja, pri čemu im pomaže nastavnik, i imaju potrebu za sve preciznijim određivanjem svojih grešaka, na način da ulažu određen napor da bi iste otklonili. I sada nastupa trenutak da se vrednovanju dade jedan objektivniji oblik, s više distanciranosti, a da ipak pritom savjet koji dijete primi od nastavnika bude validan i ljubazan, a poticaj da primi, promptno.*

*Kako ćemo izraziti na precizan i objektivan način naše vrednovanje? Da se poslužimo ocjenama od jedan do deset, kao što je običaj? Po mom mišljenju to ne predstavlja osnovni problem. Uz uslov da vrednovanje poštuje raznovrsne veoma važne pretpostavke.*

*Na prvom mjestu, vrednovanje bi trebalo imati što je više moguće izražen društveni karakter. Čita se neka knjiga?, E pa dobro, čitav će razred, raspravljajući o rečenoj knjizi izraziti više manje preciznim riječima (dovoljno dobro napisano, osrednje, dobra knjiga, odlična knjiga ....) svoje vrednovanje. Tada jedan učenik čita neku pripovijest čitavom razredu, ili pak, recitira neku pjesmu; vrednovanje se odvija na isti način. Na isti način možemo se ponašati kad se radi o grupi učenika, koji sastavljaju neki izvještaj o izvršenom istraživanju, o grupi koja je završila sa crtanjem i sada izlaže svoje radove, o grupi koja je radila na štampanju, na litografiji, i tako dalje.*

*Radi se o tome da se razmisli o izvršenom radu, zadatku, da se osvijetle vrijedne strane i utvrde manjkavosti, da se rad vrednuje značajki i svijesno.*

*Vrednovanje bi se uvijek trebalo odvijati sa pristankom i učestvovanjem zainteresiranog učenika, te, ako je moguće, da se pretvori u samo-vrednovanje.*

*Kada se, na primjer, raspravlja o nečijem pisanom radu, i kada su se istaknuli negativni i pozitivni aspekti tog teksta, autor teksta će odmah biti u stanju da sam prosudi kakvo će daljnje vrednovanje uslijediti.*

*I kao posljednje, vrednovanje bi trebalo da bude što je moguće više globalnim.*

*Svakog tjedna, ili svakih petnaest dana, a na osnovu obavljenih radnih zadataka, svaki bi učenik morao napraviti jedan grafikon, koji bi sadržavao*

različite predmete ili aktivnosti, kao i relevantna vrednovanja istih, na način da se u usporedbi sa prethodnim grafikonom, ustanovi bilo napredak, bilo nazadovanje učenika.

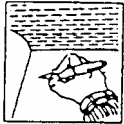
Dijete bi trebalo da ispuni grafikon sve do stupnja kojeg je doseglo, za svaki pojedini aspekt svog rada, na način da po završetku dobije ukupnu sliku svog uspjeha, te da pojedinosti budu zorno vidljive, kada se radi o njegovim slabim točkama. Grafikon ima vrijednost kao osnovica za buduće faze rada koje će učenik obavljati, i predstavljat će za njega jedan stimulans da nadmaši samog sebe. Naravno, gore navedeni primjer, ima samo orijentacionu vrijednost.

Svaki nastavnik će na taj naći moći postaviti i promicati svoje vrednovanje sa različitim kriterijima, ili će čak zanemariti precizno određivanje dosegnutog stupnja osposobljenosti, oslanjajući se u pravilu (a to je moguće u manjim zajednicama, u kojima postoji familijarna atmosfera) na davanje povremenih savjeta i poticaja.

Ja, pak, smatram da je u potpunosti opravdano korištenje jednog objektivnog instrumenta, koji će učeniku olakšati samokontrolu, i koji će mu omogućiti da globalno odmjeri sam sebe, i da se proanalizira. Moglo bi se reći: zar takav instrument neće izazvati antagonizme, sućut ili frustracije? Odgovorit ćemo da, ukoliko usvojimo kriterije, u jednoj zajedničkoj klimi, koju smo nastojali ocrutati, takav instrument kojeg predlažemo neće predstavljati zastrašujuće opasnosti. Potrebno je, da u izvjesnom trenutku dijete stekne točan pojam o nekoj svojoj manjkavosti, ili pak o nekom svom zadatku koje nije u cijelosti dobro obavio; u svakom slučaju ovakvo saznanje, bez obzira o kojoj se situaciji radilo neće se moći izbjeći; jedino što će učenici biti dosta konfuzno svijesni postojanja kako rupa u znanju, tako i svojih dosega.

U jednoj atmosferi gdje vlada razumijevanje, samo-vrednovanje, koje će se konkretizirati u vidu ovakvog grafikona, biti će od pomoći učeniku, predstavljat će poticaj za njega; njegovi drugovi iz razreda i njegov nastavnik će mu pomoći da nadoknadi kašnjenje i manjkavost, a samo vrednovanje bi trebalo što više omogućiti verifikaciju iskreno uloženog napora učenika, a ne samo objektivne rezultate njegovih dosega.

Od svakog pojedinca, a u ime zajednice kojoj pripada, mora se tražiti da dade najviše što može i najbolje što može od sebe, nikako i nikada, apsolutno savršenstvo u svemu.

*Individualne  
vježbe*

## Vježbanje

1. Freinet te poziva da pokušaš i ti da isplaniraš, na osnovu vlastitog iskustva i znanja o tehnikama rada i instrumentima rada, uz praćenje jedne od u daljnjem tekstu predočenih tabela. Dajemo vam 5 tabela na raspolaganje

*Tabela broj 0**Kako se zoveš**Kakav je tvoj kontakt sa Freinet-om**Opisi**Materijali**Kome je namijenjen materijal**Da li se ovaj materijal već upotrebljavao, i gdje**Sa kime se može isprobati ovaj materijal**Konačni ciljevi materijala**Rokovi i prostori**Bibliografske opaske*

*Tabela broj 1*

*Kako se zoveš*

*Kakav je tvoj kontakt sa Freinet-om*

*Opisi*

*Materijali*

*Kome je namijenjen materijal*

*Da li se ovaj materijal već upotrebljavao, i gdje*

*Sa kime se može isprobati ovaj materijal*

*Konačni ciljevi materijala*

*Rokovi i prostori*

*Bibliografske opaske*



*Tabela broj 2*

*Kako se zoveš*

*Kakav je tvoj kontakt sa Freinet-om*

*Opisi*

*Materijali*

*Kome je namijenjen materijal*

*Da li se ovaj materijal već upotrebljavao, i gdje*

*Sa kime se može isprobati ovaj materijal*

*Konačni ciljevi materijala*

*Rokovi i prostori*

*Bibliografske opaske*

*Tabela broj 3*

*Kako se zoveš*

*Kakav je tvoj kontakt sa Freinet-om*

*Opisi*

*Materijali*

*Kome je namijenjen materijal*

*Da li se ovaj materijal već upotrebljavao, i gdje*

*Sa kime se može isprobati ovaj materijal*

*Konačni ciljevi materijala*

*Rokovi i prostori*

*Bibliografske opaske*

*Tabela broj 4*

*Kako se zoveš*

*Kakav je tvoj kontakt sa Freinet-om*

*Opisi*

*Materijali*

*Kome je namijenjen materijal*

*Da li se ovaj materijal već upotrebljavao, i gdje*

*Sa kime se može isprobati ovaj materijal*

*Konačni ciljevi materijala*

*Rokovi i prostori*

*Bibliografske opaske*

*Tabela broj 5*

*Kako se zoveš*

*Kakav je tvoj kontakt sa Freinet-om*

*Opisi*

*Materijali*

*Kome je namijenjen materijal*

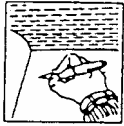
*Da li se ovaj materijal već upotrebljavao, i gdje*

*Sa kime se može isprobati ovaj materijal*

*Konačni ciljevi materijala*

*Rokovi i prostori*

*Bibliografske opaske*



Individualne  
vježbe

2. Ove tehnike rada mogu predstavljati dio istraživanja koje obavljaju posrednici i organizacioni objekti.

Stigao je trenutak da probaš formulirati definiciju :

Posrednika (medijatora) :

Organizacionog predmeta :

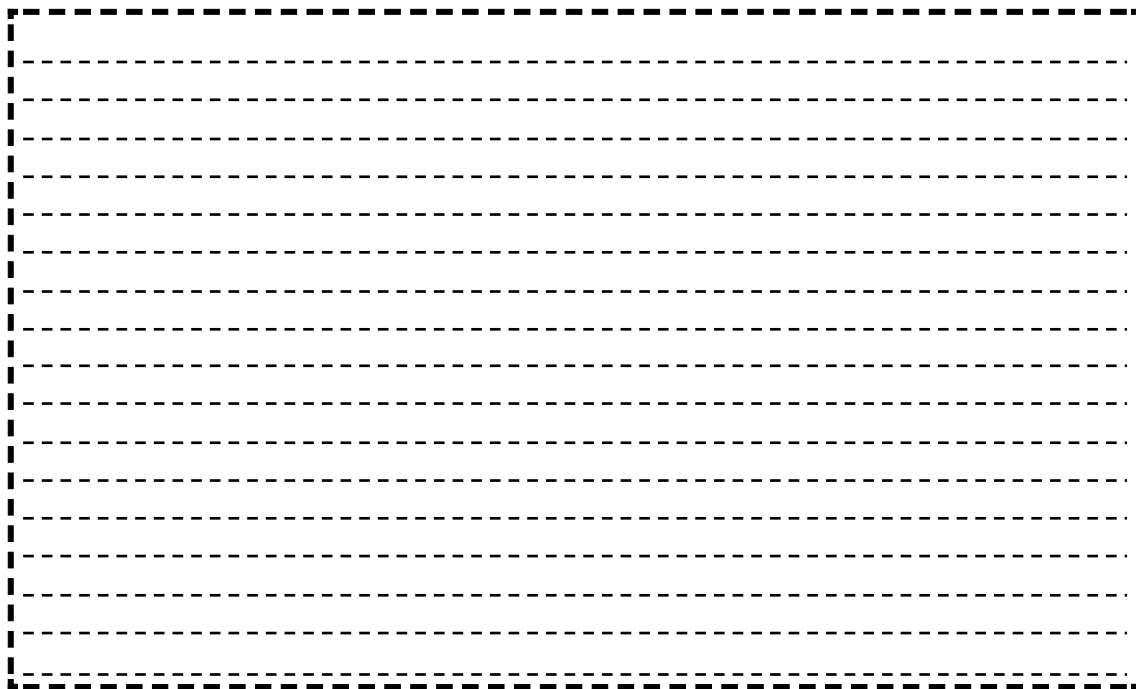
**Nakon što si formulirao vlastitu definiciju, pokušaj je usporediti sa primjerom kojeg niže navodimo :**

*(redigirao : Andrea Canevaro, ŠKOLA I HENDIKEP,  
UDŽBENIK/PRIRUČNIK ZA INTEGRALNU ŠKOLU,  
NIS-La Nuova Italia Scientifica, 1983)*


### **Predmet posredništva, predmet organizacije, posredništvo**

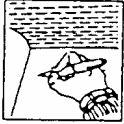
Veliki list pak-papira (ambalažni papir, op.p.) i flomaster mogu biti smatrani posredničkim predmetima i organizacionim predmetima unutar grupe ljudi, dok će član takve grupe (ili bolje reći svaki član grupe: a to je već jedan od organizacionih aspekata) pisati ključne riječi na papir, kako riječi budu izgovarene. Mnoge predmete možemo nazvati organizacionim predmetima, a to su oni, koji uvjetuju odnose među ljudima, objedinjenim u jednu grupu (to je namještaj, dijelovi namještaja to zapravo i jesu, i to svakog dana: susrećemo se s takvim predmetima, kad sjedamo zajedno za neki stol, itd.). To mogu biti i predmeti, koji imaju preciznu funkcionalnu karakteristiku; a svaki predmet može dobiti nove funkcionalne karakteristike; a i svaki predmet može dobiti posebno simboličko značenje. I samo ljudsko tijelo može da bude 'organizator' i 'onaj koji stavlja u red' u sferi posredovanja (sa svojim emotivnim, afektivnim i kognitivnim osobinama). Za dijete s hendikepom, njegovo vlastito tijelo može predstavljati organizatora (a samo dijete mora to svoje tijelo dobro poznavati); ili se pak radi o nekom drugom predmetu posredničke i/ili organizacione karakteristike, koji može poslužiti za organizaciju ponašanja (na pr. **Vanzemaljska inteligencija**). Korisno je označiti dvije moguće perspektive preko kojih će ovi izrazi uključiti i druge motivacije i druge supstance:

1. «Predmet predstavlja onaj prelazni period djeteta, kad napušta stanje stopljenosti s majkom i prelazi u stanje odnosa sa majkom, kada postaje svijestan da je majka odvojeno biće»
2. *Termin «među-lice» predstavlja sistem relacije, koji je smješten između osobe i stroja, i putem kojeg se razmjenjuju potrebne informacije o ponašanju i korištenju mašine. Mijenjajući među-lice moguće je ostvariti da neki predmet postane organizator i posrednik, kada se radi o*



**Na što pomišljati kada se radi o terminu suočavanje ?**



*Individualno  
vježbanje*

*Gabrijel je dječak koji trpi od sindroma Down, ima 16 godina. Radnici Centra za profesionalnu orijentaciju, koje dječak pohađa, smatraju da je inteligentan, i da ima oštro zapažanje, da je simpatičan i komunikativan, ali da mu je ponašanje problematično. Roditelji su mu mladi, nedavno su se razveli. Gabrijel, kada dolazi u Centar za profesionalnu orijentaciju, ponaša se provokativno. Vidi se, da kad je u kući s majkom, da majka na njega postavlja zahtjeve, koje radnici Centra drže oprimirajućim. Dječak kod kuće mora biti uredan, ali mu pritom nije dozvoljeno niti da odabere odjeću, koju će nositi. Zbog toga se dječak ponaša kod kuće na način da je sklon samo-povredama, gura vlastite prste u oči, i često ima nezgode kad vozi bicikl. Međutim, kad se nalazi u krugu Centra veoma se dobro snalazi sam, lako se orijetira i poštuje sve signale kada vozi bicikl.*

*Gabrijel sve poduzima da mu se oprostite njegova pretjerivanja. Ljudi rado s njime razgovaraju, jer on otvoreno pokazuje da želi sklapati prijateljstva i surađivati sa Centrom, sa ostalom djecom koja su u Centru kao i sa zaposlenicima Centra. Međutim, ta njegova simpatičnost ga navodi da pretjeruje sa izrazima ljubavi (na primjer liže ruke i lice drugoj osobi) a i obraća se ljudima nepogodnim riječima (nazivajući ih «stara», «guska», «majmune» a ne libi i se pravih prostačkih izraza i kletvi).*

*Ako bismo jednim izrazom htjeli opisati njegovo duševno stanje, koje ujedno ukazuje da je svijestan vlastite situacije, to bi bio njegov izraz :»pa ja sam ionako blesav«.Čini se da su mu vlastitom domu često upućivali ove riječi.Njegov otac nastoji da razvije interese u dječaku, vodi ga ribolov, ili mu dovodi uveče drugove iz škole. Otac ga je upisao u jedan sportski klub gdje se*



U Gabrijelov život ulazi Freinet-ov duh. Što će uraditi ?



*Individualno  
vježbanje*

A large rectangular area with a dashed border, intended for individual writing or drawing.